בס"ד

יצחק אבינו ועולם הנסתר

הסוד מאחורי שתיקתו של יצחק אבינו · פרשת תולדות

שיעורו של הרב אלון עטיה

בית הכנסת מוסאיוף · יום שלישי, ל' בחשוון תשפ"ז

❦

הסודות להצלחה שלך

www.yoursuccesstoolbox.com

▶ לצפייה בשיעור המלא ביוטיוב

תומלל אוטומטית ועלול להכיל טעויות

תוכן העניינים

תולדות יצחק – רב הנסתר על הנגלה 3
שתי רוחות לכל צדיק 4
בר מיצחק – חוץ מיצחק 5
נשמה של העולם הבא – בגוף בעולם הזה 6
"הרי הוא כמת" – שני ביאורים 6
הצדיקים הנסתרים – שורשם ביצחק 7
180 שנה – והתורה כמעט שותקת 8
עשו – "סיפור הכיסוי" של יצחק 10
"איך אני לא אקרב אותו?" 11
הברק החיצוני – והאמת הפנימית 11
מי שתורם – ומי שמסתתר 12
הצדיק הנסתר שבדורנו – הגאון רבי איתמר שוורץ זצ"ל 12
דברי רבי יעקב עדס 13
"זה יקדם אותך בעבודת ה'?" 13
"אני לא הנושא כאן" 14
מחבר בעילום שם – ליד הכותל 15
"לא באתי לחלק ברכות" 16
גדולים שהעולם לא ידע את גדלותם 17
בלי הספד ובלי מודעת אבל 17
"אין נקודה בנפש" 18
כבוד בעולם הזה – וכבוד בעולם הבא 18
"כליותיו כשני מעיינות" 19
צדיק יסוד עולם – המגינים על עם ישראל 19
ספריו – אלוקות בכל שורה 20
"זה דרך לחיים" 21
מעשה ברחמים השמש 21
החלום – בית דין של מעלה 22
"מהיום ואילך אתה שותק" 23
לפרסם את שם ה' – לא את עצמנו 24
עיקרי השיעור 25
לקחים למעשה 26
משפטים מתוך השיעור 27

בס"ד

יצחק אבינו ועולם הנסתר

תולדות יצחק – רב הנסתר על הנגלה

0:00 ▶

"וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק"
(בראשית כה, יט)

"וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רִבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה"
(בראשית כה, כ)

"וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ"
(בראשית כה, כא)

רבותינו עמדו על כך שעל יצחק אבינו עליו השלום אין כמעט שום אזכור בתורה, למעט פרשה אחת – וגם בה פסוקים בודדים בלבד. באברהם אבינו מצאנו שלוש פרשיות. ביעקב – אחרי הפרשה הזאת, שש פרשיות מדברות על יעקב, ולאחר מכן על בניו, שגם זה יעקב.

אבל ביצחק אבינו – רב הנסתר על הנגלה. כמעט לא מצאנו כל כך מעט מלל ועוצמה כל כך גדולה כמו אצל יצחק אבינו.

שתי רוחות לכל צדיק

הזוהר הקדוש בפרשת נח, בתוספתא שבתחילת הזוהר על הפרשה, שואל: למה נאמר "נח נח" – שתי פעמים? ומתרץ: כל צדיק וצדיק שבעולם יש לו שתי רוחות – אחת בעולם הזה ואחת בעולם הבא. וכך הוא בכל הצדיקים. ולכן כשהתורה הקדושה קוראת לצדיק בשמו פעמיים, היא בעצם אומרת שהקדוש ברוך הוא קרא לשתי הנשמות: לנשמה שבעולם הזה, ולנשמה שנמצאת בעולם הבא.

"למה נח נח תרי זמני, אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית ליה תרין רוחין, רוחא חד בעלמא דין, ורוחא חד בעלמא דאתי והכי תשכח בכלהו צדיקי, משה משה. יעקב יעקב. אברהם אברהם. שמואל שמואל. שם שם. בר מיצחק דלא כתיב ביה, כמה דכתיב בהו, בגין דיצחק בשעתא דאתקרב על גבי מדבחא, נפקת נשמתיה דהות ביה בהאי עלמא, וכיון דאתמר ביה באברהם ברוך מחיה המתים, תבת ביה נשמתיה דעלמא דאתי. בגין דא תשכח דלא ייחד קב"ה שמיה אלא על יצחק, בגין דאתחשב כמת, ועל דא רמז קרא ואמר הן בקדושיו לא יאמין וגו'."

(זוהר, פרשת נח, תוספתא – דף נט ע"ב)

בר מיצחק – חוץ מיצחק

אומר הזוהר: "בר מיצחק" – חוץ מיצחק, אחד מכל הצדיקים שהיו בעולם. הן באותם שנקראו אבות – שהרי אין קוראים "אבות" אלא לשלושה, כמו שאומרת הגמרא: אברהם, יצחק ויעקב;

> **"תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין קוֹרִין "אָבוֹת" אֶלָּא לִשְׁלֹשָׁה, וְאֵין קוֹרִין "אִמָּהוֹת" אֶלָּא לְאַרְבַּע."**
>
> (ברכות טז ע"ב)

הן בשנים עשר השבטים; הן בדוד המלך, שהיה הראש לשלושת האבות, כמו שאומרת הגמרא במועד קטן:

> **"רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים" — תְּהֵא רֹאשׁ לִשְׁלֹשֶׁת אָבוֹת.**
>
> (מועד קטן טז ע"ב)

הן בשבעים הזקנים, בנדב ואביהוא, באלעזר ואיתמר, בכל התנאים וכל האמוראים – בלי לדלג על הנביאים שהיו לפני כן ועל האחרונים שיבואו אחר כך. מכל הצדיקים שהיו בעולם – אחד מיוחד. מיהו? יצחק אבינו, שלא כתוב בו "יצחק יצחק".

נשמה של העולם הבא – בגוף בעולם הזה

למה? אומר הזוהר הקדוש: בגלל שיצחק אבינו, כשנעקד בהר המוריה, יצאה ממנו נשמתו של העולם הזה. וכשנאמר על אברהם אבינו "ברוך מחיה המתים" – זו הברכה שבירכו מלאכי השרת בשעת עקידת יצחק, כמו שמובא ברבותינו – כשהחזיר הקדוש ברוך הוא את הנשמה ליצחק, לא החזיר לו את הנשמה של העולם הזה, אלא רק את הנשמה של העולם הבא.

נמצא יצחק מתהלך בעולם הזה בגוף, אבל עם נשמה של העולם הבא. ולכן אומר הזוהר: לא מצאת שייחד הקדוש ברוך הוא את שמו על שום צדיק בעולם, למעט יצחק – "בגין דאתחשב כמת", משום שנחשב כמת.

"הרי הוא כמת" – שני ביאורים

כולם מבינים "כמת" – בגלל שכהו עיניו וכלוא בבית, כמו שרש"י הביא:

> **"אַעַ"פ שֶׁלֹּא מָצִינוּ בַּמִּקְרָא שֶׁיִּחֵד הַקָּבָ"ה שְׁמוֹ עַל הַצַּדִּיקִים בְּחַיֵּיהֶם לִכְתֹּב אֱלֹהֵי פְּלוֹנִי, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר הֵן בְּקְדֹשָׁו לֹא יַאֲמִין (איוב ט"ו), כָּאן יִחֵד שְׁמוֹ עַל יִצְחָק, לְפִי שֶׁכָּהוּ עֵינָיו וְכָלוּא בַּבַּיִת, וַהֲרֵי הוּא כְּמֵת וְיֵצֵר הָרָע פָּסַק מִמֶּנּוּ, תַּנְחוּמָא:"**
>
> (רש"י, בראשית כח, יג)

אבל לפי דברי הזוהר הקדוש הביאור אחר: "כמת" – הכוונה שהוא מת לכל ענייני העולם הזה, וכולו דבוק בשכינה הקדושה. ולכן קורא לו "יצחק" פעם אחת בלבד – רק על שם אותה נשמה שנמצאת בעולם הבא, אף על פי שהוא נמצא בעולם הזה.

המדרגה הזאת אמנם רחוקה מאיתנו שנות אור. אבל זה נכתב בתורה, וכתבו את זה רבותינו, ורשב"י מביא את זה בתוספתא לזוהר בפרשת נח – כדי ללמד אותנו דרך.

הצדיקים הנסתרים – שורשם ביצחק

▶ 4:08

פעמים רבות אנחנו נפגשים בצדיקים גדולים ומפורסמים, שהוסמכו על ידי גדולי התורה, ואנחנו באים אליהם לעצה, לברכה, לתושייה, לידיעת הלכה, לדרך – מצוין. אבל פעמים התהלכו בינינו אנשים שהם מלאכים כבני אדם, ונראים כאנשים הפשוטים ביותר, ואנחנו לא נדע עליהם שום דבר. פעמים שהם מעמידים את העולם, ועליהם ייאמר:

> **"כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם"**
> (משלי י, כה)

איפה שורשם בתורה? שורשם ביצחק.

180 שנה – והתורה כמעט שותקת

יצחק היה אדם שהולך בעולם הזה, והתורה לא כותבת עליו כלום. רק כתוב עליו שהיה בן ארבעים שנה כשנשא את אשתו. מה קרה מגיל אפס עד ארבעים? לא מוזכר בתורה שום דבר.

אנחנו עושים חשבון: בגיל שלושים ושבע היה בעקדה, ורבקה נולדה באותה שעה; המתין לה עד שתהיה ראויה, ונשאה – כדברי רש"י:

> "שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁבָּא אַבְרָהָם מֵהַר הַמּוֹרִיָּה נִתְבַּשֵּׂר שֶׁנּוֹלְדָה רִבְקָה, וְיִצְחָק הָיָה בֶּן ל"ז שָׁנָה, שֶׁהֲרֵי בּוֹ בַּפֶּרֶק מֵתָה שָׂרָה, וּמִשֶּׁנּוֹלַד יִצְחָק עַד הָעֲקֵדָה שֶׁמֵּתָה שָׂרָה, ל"ז שָׁנָה הָיוּ – כִּי בַּת צ' הָיְתָה כְּשֶׁנּוֹלַד יִצְחָק, וּבַת קכ"ז כְּשֶׁמֵּתָה – שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה וְגוֹ' הֲרֵי לְיִצְחָק ל"ז שָׁנִים, וּבוֹ בַּפֶּרֶק נוֹלְדָה רִבְקָה; הִמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתְּהֵא רְאוּיָה לְבִיאָה ג' שָׁנִים וּנְשָׂאָהּ:"
>
> (רש"י, בראשית כה, כ)

לאחר מכן עשר שנים המתין, ואחר כך "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא":

> "י' שָׁנִים מִשֶּׁנְּשָׂאָהּ עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּת י"ג שָׁנָה וּרְאוּיָה לְהֵרָיוֹן, וְי' שָׁנִים הַלָּלוּ צָפָה וְהִמְתִּין לָהּ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אָבִיו לְשָׂרָה; כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְעַבְּרָה, יָדַע שֶׁהִיא עֲקָרָה, וְהִתְפַּלֵּל עָלֶיהָ (יבמות ס"ד), וְשִׁפְחָה לֹא רָצָה לִשָּׂא, לְפִי שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה לִהְיוֹת עוֹלָה תְּמִימָה:"
>
> (רש"י, בראשית כה, כו)

עשרים שנה עברו – בין ארבעים לשישים לא כתוב כלום. ומשם ועד גיל מאה עשרים ושלוש, כחשבון שרש"י עושה בפרק כז:

"וַיְהִי כִּי־זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי"

(בראשית כז, א)

"אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אִם מַגִּיעַ אָדָם לְפֶרֶק אֲבוֹתָיו יִדְאַג חָמֵשׁ שָׁנִים לְפָנָיו וְחָמֵשׁ לְאַחַר כָּךְ: וְיִצְחָק הָיָה בֶּן ק"כ, אָמַר שְׁמָא לְפֶרֶק אִמִּי אֲנִי מַגִּיעַ וְהִיא מֵתָה מַת קכ"ז וַהֲרֵינִי בֶּן ח' שָׁנִים סָמוּךְ לְפִרְקָהּ; לְפִיכָךְ לא ידעתי יום מותי, שְׁמָא לְפֶרֶק אִמִּי, שְׁמָא לְפֶרֶק אַבָּא:"

(רש"י, בראשית כז, ב)

מה קרה בשישים ושלוש השנים שמגיל שישים עד מאה עשרים ושלוש? התורה לא מספרת כלום. יצחק חי בעולם הזה מאה ושמונים שנה – יותר מכל האבות הקדושים: אברהם חי מאה שבעים וחמש, יעקב מאה ארבעים ושבע, ויצחק מאה ושמונים. וכלום לא הוזכר עליו.

"וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה"

(בראשית לה, כח)

מה עניינו של יצחק בעולם הזה? כאן יסוד גדול, שראוי לשנן אותו – ולו בשביל אותם צדיקים, שנבין קצת, מעט; אי אפשר להבין את זה באמת. אותם צדיקים שנקראים צדיקים נסתרים – אנחנו לא יודעים מי הם, והם לעולם לא יראו את עצמם. שורשם בתורה – ביצחק אבינו.

עשו – "סיפור הכיסוי" של יצחק

▶ 6:17

אחד הדברים המופלאים: יצחק הכיר טובה לעשו והיה נותן לו הרבה כבוד. נאמרו בזה פירושים רבים, וכולם אמת – הן שרצה לקרב אותו, והן שרצה לגרום לו שבעזרת ה' יהיה אח ורע ליעקב: הוא ייתן לו גשמיות של העולם הזה, ויעקב ייתן לו מן העולם הבא, כמו יששכר וזבולון. הכול נכון; כל פירושי חז"ל – קודש.

אבל יש כאן דבר מופלא: עשו היה "סיפור הכיסוי" של יצחק, שלא ייידבקו אליו אנשים ויפריעו לו מעבודת הקודש. כשראו שליצחק יש בן "תכשיט" כזה – אמרו: כנראה הוא לא כל כך טהור, חס ושלום. ואז לא היו מתקרבים ליצחק.

את יצחק אבינו לא ראינו עושה שום דבר כמו שהיו עושים האבות הקדושים. הוא נמצא בתוך הבית, כולו דבוק בעולמות העליונים – וזהו. הבן שלו היה סיפור הכיסוי; הוא הרחיק את הציבור ממנו.

"איך אני לא אקרב אותו?"

שום דבר לא נודע על יצחק במאה ושמונים שנה שלמות בעולם הזה. עולה תמימה, לא זז מן הארץ, אף אחד לא מכיר אותו; יודעים שיש לו בן – לא כזה מציאה. יצחק, למה אתה כל כך מקרב את הבן? הרבה תשובות נאמרו. אחת התשובות האמיתיות: "איך אני לא אקרב אותו? זה סיפור הכיסוי שלי בעולם הזה – שלא יתקרבו אליי אנשים, ואוכל להישאר נסתר." זה עשו. "יוצא מן הטהור טהור" – ולכן היו מדברים, חס ושלום, לא טוב על יצחק אבינו.

זה הפך הטבע. הטבע של האדם הוא שיכירו אותו, שידעו מי הוא: "מה, אני שקוף? למה לא אמרת לי בוקר טוב?"

הברק החיצוני – והאמת הפנימית

▶ 7:21

אני יודע שבדור שלנו החיצוניות תופסת מקום הרבה – אין מה לעשות. אנחנו מתלהבים דווקא מהברק החיצוני, דווקא מהצלופן. אנשים ישלמו כסף ליחצנים שייתנו להם יותר במה; יועצים, יחצנים, שיעיפו את הסרטונים שלהם באוויר ואת הספרים שלהם לכל מקום, כדי שאנשים ייתנו להם כבוד, מעמד, כסף. בסדר גמור, אני לא בא בטענות לאף אחד. טבע האדם הוא שיראו אותו ויכירו אותו. אבל אם זה הולך יחד עם האלוקות – כנראה שלא.

כך ראינו לאורך כל השנים: אותם צדיקים שהצניעו את עצמם והחביאו את עצמם, ולא ידעת מהם מאומה – הגיעו למדרגות עצומות, שפעמים אלף צדיקים אמיתיים לא יכולים להגיע לעשרה אחוזים מאותו צדיק.

מי שתורם – ומי שמסתתר

אדם עושה מעשה טוב: תרם סכום כסף, בנה בניין של חסד – ורוצה שיהיה שם השם שלו. זה יכול להיות כל בניין, וזה יכול להיות בית כנסת או ישיבה. זה טבע האדם, וזה בסדר גמור; הפוסקים כתבו – אין בזה שום בעיה.

ומגיע בן אדם שחיבר לא ספר אחד ולא שניים, והוא לא מתגאה בדברים. אתה שואל אותו שאלה פשוטה: איך הגעת למצב כזה, שבשאלות שגדולי המקובלים מתחבטים בהן – אצלך הדבר כלאחר יד? והוא לא עונה.

הצדיק הנסתר שבדורנו – הגאון רבי איתמר שוורץ זצ"ל

▶ 8:14

אתן דוגמה מן הימים האלה ממש. ביום ראשון האחרון, בשתים עשרה בצהריים, הייתה הלוויה. הייתי בכמה הלוויות בימי חיי, לצערנו, גם של צדיקים גדולים ומפורסמים – בהלוויה כזאת לא הייתי אף פעם. אמרתי לאברכי הכולל לסגור את הספרים ולבוא להלוויה: מי שרוצה הצלחה בחיים ותיקון – שיגיע לשם.

דברי רבי יעקב עדס

להלוויה הגיע רבי יעקב עדס [השם כפי שנשמע בהקלטה], ייבדל לחיים טובים. בדרך כלל הוא מגיע להלוויות, עובר, ואינו מרבה לדבר – גם אצל צדיקים גדולים ומפורסמים. זכיתי להכיר אותו לפני עשרים ושתיים-עשרים ושלוש שנה, קצת יותר; הרב זהיר מאוד בדיבורו עד היום, לא מוציא מילה שאינה מדויקת, ואומר אלף פעמים "בלי נדר", "בלי התחייבות".

ופה הרב חרג ממנהגו. הוא אמר: אני יודע שהמנוח ביקש לא לדבר, הוא השאיר צוואה שלא יספידו אותו – אבל חקרתי את הנושא הזה הרבה, ויש צדדים שאפשר לעבור על דבריו; ולכן אני אומר את מה שאני אומר. ובלשון הזו אמר: "ראויה ההלוויה הזו שיהיו בה חמישים אלף איש לכל הפחות. המעט שרואים כאן רק מראה את העבודה של אותו צדיק בעולם הזה."

והוסיף הרב: "אפילו אני לא ידעתי שהמנוח הוא מחבר סדרת הספרים הזו. בהרבה מקומות הגעתי בימי חיי, ואמרו לי: סדרת הספרים הזו קירבה אותנו מאוד אל ה' יתברך והפכה לנו את החיים לטובה – ולא ידעתי שהמחבר הוא המנוח." והמשיך: "הרב היה מן היחידים בדור בעבודת הדבקות בה'" – ואז הוסיף עוד משפט: "אם לא היחיד בדור בעבודה הזו." מי שמכיר את רבי יעקב יודע שהוא לא משתפך במילים; הוא אומר את הדברים במדויק.

"זה יקדם אותך בעבודת ה'?"

את המנוח הכרנו שנים רבות. לפני עשרים שנה הבאתי אותו לשיעור אצלנו בגבעת זאב, בליל שישי. הוא היה אז בן עשרים ושמונה בלבד – והוא נפטר בן ארבעים ושמונה. כשהגיע, הביא את ספריו "בלבבי משכן אבנה".

מאז ועד היום יצאו עוד עשרות ספרים – אינני יודע אם יש מאה, אולי יותר – שכל ספר, אני אומר לכם, צריך חיים שלמים כדי להבין אותו. לא גוזמה: מי שהוציא לאור את שמונת הכרכים הראשונים אמר שאין בהם משפט שחוזר על עצמו, אין פסקה שחוזרת על עצמה – חיפשו במחשב. הכול מדויק, והכול רץ קדימה.

הרב סיים את השיעור לפני עשרים שנה – אני זוכר את זה כמו היום. אחד התלמידים שלי שאל אותו: מה שמו של כבוד הרב? הוא הסתכל עליו בעיניים חודרות ואמר לו: "זה יקדם אותך במשהו בעבודת ה'? אם זה לא יקרב אותך לאלוקים בכלום – מה חשוב השם שלי?"

"אני לא הנושא כאן"

לפני כמה חודשים התקשר אליי אחי הקטן ושאל על רב פלוני – תלמיד חכם מופלג, ראש כולל, צנוע ומעלה, שמוסר גם כאן שיעורים; הוא לא היה רוצה שאגיד את שמו, אז אני לא אומר. הרב הזה ביקש רב שידריך אותו בעבודת ה': "אני רוצה לפרוץ, אני רוצה דרך – אבל אמיתית, קדושה." אמרתי לו שילך ל"רבי בלבבי". כך היו קוראים לו – "הרבי בלבבי", כי הוא הוציא את ספריו בלי שם. אנחנו ידענו את שמו, הרב איתמר שוורץ, אבל העולם לא ידע, והוא לא רצה שידעו – אז מעולם לא פרסמנו. זה הכבוד שלו: שאף אחד בעולם לא ידע על קיומו, רק לדעת מה ה' רוצה.

אחרי שנפגש איתו כמה דקות, ראה שיש לפניו בעל שיעור קומה. השואל היה מבוגר ממנו בגיל, אבל קלט: "הוא צעיר ממני, אבל הוא גברא רבה." שאל אותו: איך אני יכול להתקרב לרב יותר? ענה לו: "אני? אני לא הנושא כאן. יש אלוקים בעולם – תתקרב לאלוקים, תעשה למען אלוקים." – "אבל

אם אני רוצה לפרסם עוד את התורה?" – "אתה לא עושה שום דבר כדי לפרסם את התורה. אתה לומד; כשה' ירצה, הוא ייקח אותך כחייל וישים אותך פה או פה. ה' לא צריך אותי, ה' לא צריך אותך, ה' לא צריך אף אחד. אתה רוצה עבודת ה'? תתבטל למה שה' צריך. ומה הוא צריך? אל תראה את עצמך – ואני לא אראה את עצמי – ואף אחד לא יראה את עצמו." זו העבודה הקשה ביותר שיש.

מחבר בעילום שם – ליד הכותל

לפני חמש עשרה שנה, קצת יותר, נפגשתי עם יהודי בעל שיעור קומה – דרך לא דרך, בהרבה תלאות, אבל הגענו. הוא חיבר ספר שיצא גם הוא בעילום שם, והפצרתי בו הרבה שיגיד לי אם הוא המחבר. בקיצור – הוא היה מחובר למנוח שנפטר, שהקבורה שלו הייתה ביום ראשון. דיברתי איתו אתמול בטלפון, והוא אמר לי: "תדע לך, אף אחד בעולם לא מבין בכלל מה

הלך פה. מי היה האיש הזה? לא חיבור אחד ולא שניים – עשרות ספרים שצריך אלפי שעות של עיון רצוף כדי להבין מה הוא רצה ולאן הגיע ברובדי הנפש ובדבקות שלו בה'. ומה היה חשוב לו? עבודת ה'."

שאלתי אותו פעם: איך אפשר להוציא ספר בלי שיכתבו את שמך? עמלת, שמת את כל דמך בספר הזה! אמר לי: "זה קשה כשאתה מבין שאתה העיקר בסיפור. אבל אם אתה לא העיקר – אלוקים העיקר – מה אכפת לך? העיקר שלומדים את התורה."

וסיפר לי: "נכנסתי לכותל בשתיים בלילה, וראיתי קבוצה של אנשים בעלי שיעור קומה יושבים ולומדים בחבורה בספר שלי. איזה נחת זה עשה לי – תודה רבה לאלוקים. אני עובר לידם, והם מתלבטים אם להכניס את היד לכיס ולהוציא שני שקלים בשבילי – אולי אני קבצן. ואני מחבר הספר."

"לא באתי לחלק ברכות"

כזה היה הגאון הצדיק רבי איתמר שוורץ. הוא היה עובר כאן ברחובות, ואף אחד לא היה מתקרב אליו; לא ידעו בכלל מי הוא. היית מגיע לבית חולים ורואה אותו שם עם הילד – פשוט, כמו כולם. הבן שלו, ייבדל לחיים, מעיד: אבא היה קולט בשנייה את נפשו של אדם ונותן לו דרך לחיים שלמים.

סיפר לי מי שהיה דואג לכל צורכי ביתו: הרב היה חי כולו בדבקות, במקום שאי אפשר לדמיין בכלל; נראה פשוט, צעיר – אף אחד לא היה זורק עליו מבט. פעם אחת לקחתי את הרב למקום מסוים, והגיעה קבוצת אנשים, וביניהם חתן. אמרתי לחתן: לך לקבל ברכה מהרב. הוא ניגש, והרב בירך אותו. אחר כך פנה אליי הרב: "אמרתי לך לא להביא אליי אנשים. תדע לך – זו הפעם האחרונה. לא באתי לעולם הזה כדי לחלק ברכות ולהיות ליד

אנשים. זה לא התיקון שלי ולא הייעוד שלי בעולם. אני יודע בדיוק מה הייעוד שלי. אם תפרסם אותי לעוד חצי בן אדם – חתכתי ממך לנצח."

היום אנשים משלמים כסף כדי שיעמדו בחצר שלהם ויגידו שזה רב גדול; משלמים כסף שיחצנו אותם.

גדולים שהעולם לא ידע את גדלותם

ודע לך: את הרבנים האמיתיים – אתה לא יודע בכלל את גדלותם. הרב עובדיה הוכר כ"הרב עובדיה", אבל הוא היה צדיק נסתר, כי אתה לא יודע מה היה באמת ביראת השמים שלו, באהבת ה' שלו, באהבת ישראל שלו, בדבקות שלו בבורא. על הרב שך העידו שהיה צדיק נסתר. איך נסתר? מי לא הכיר את הרב שך? אבל זה היה העניין: צדיקים גדולים, והעולם עומד על אותם צדיקים.

בלי הספד ובלי מודעת אבל

איפה ראית נפטר שאין מודעת אבל על פטירתו? הרב השאיר צוואה: להיקבר מול קודש הקודשים, שלא יהיה בארבע אמות סביבו אף נפטר, ושלא תהיה מודעת אבל – ולא הייתה. רק כשנודע שנפטר, היה מתאים לרב לומר: תעשו הלוויה חפוזה, עשרה אנשים. אבל מן השמים לא הסכימו למה שרצה, והיה לו קצת כבוד – כמה מאות אנשים בהלוויה. ועדיין, זה כלום לעומת מה שאנחנו מדברים: מי היה האיש העצום הזה.

אחי שאל את בנו: מודעת אבל? – "אבא לא רצה. מעולם לא שמעתי מאבא הספדים; אנחנו לא יכולים לדבר. אבא – רב הנסתר על הנגלה." אביו של

המנוח עוד בחיים, ייבדל לחיים טובים – ואין לו שום עניין שיפרסמו. "הרב, יפרסמו אותך?" – חס ושלום.

"אין נקודה בנפש"

לא רק היום. עשרים שנה אחורה, במרכז "שורשים" בתל אביב, הרב מסר שיעורים. אין נקודה בנפש שהרב לא עמל עליה, פירק אותה לגורמים, ונתן לך אותה במתנה. אתה רוצה לדעת אם אתה מקנא? איזה סוג של קנאה יש כאן – שש עשרה חלקים, ודוגמה לכל אחד. יש לך תאווה – באיזה סגנון? כבוד – באיזה סגנון? והוא ביטל את עצמו לבורא עולם כעפרא דארעא; לא קיים בכלל.

אני אומר לכם: לא עשרות פעמים, אולי מאות פעמים הוא היה עובר כאן ברחוב, בכניסה למוסאיוף – ואף אחד לא ניגש אליו. אדם שלא הפסיק את הדבקות בבורא יתעלה. ואם אתחיל לספר סיפורים עליו – "יכלה הזמן והמה לא יכלו". ואני לא יודע כלום, אפס קצהו – זה רק מה שראינו בעולם הזה. מה הוא היה באמת? לאיזו השגה הגיע? הוא כותב בספריו שאדם צריך להגיע לרמת דבקות כזו בבורא יתברך, שלא ירגיש שום דבר מענייני העולם. וכך הוא חי. הוא חי נסתר – והוא גם נפטר נסתר.

כבוד בעולם הזה – וכבוד בעולם הבא

אתה רואה אנשים שמתאמצים לרוץ לכל מיני מקומות. יכול להיות שאותו אדם הוא תלמיד חכם – אבל אם קיבל כבוד בעולם הזה, זה מחסר לו מן הכבוד לעולם הבא; כי העולם הזה והעולם הבא צרות זו לזו.

איפה השורש של הצדיקים הנסתרים בעולם? איפה זה בתורה? ביצחק אבינו.

"כליותיו כשני מעיינות"

בנו של הרב סיפר השבוע בבית האבל: פעם דחק באביו – "אבא, תסביר לי איך." ענה לו בלשון: יש מצב שכליותיו של אדם נעשות לו כשני מעיינות ומלמדות אותו חכמה. כי הכול גנוז אצל האדם בפנים.

> **"אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָב לֹא לִמְּדוֹ, וְרַב לֹא הָיָה לוֹ, וּמֵהֵיכָן לָמַד אֶת הַתּוֹרָה, אֶלָּא זִמֵּן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁתֵּי כִלְיוֹתָיו כְּמִין שְׁנֵי רַבָּנִים, וְהָיוּ נוֹבְעוֹת וּמְלַמְּדוֹת אוֹתוֹ תּוֹרָה וְחָכְמָה"**
>
> (בראשית רבה סא, א – על אברהם אבינו; הובא כאן להשוואה)

הרבה פעמים אלה אנשים פשוטים שלידינו; רק יש אצלנו קליפה – "נראה לך שהוא צדיק? עזוב, אני מכיר אותו". ורק אי אפשר לדבר עליהם; הם אוסרים. אם אתה מביא להם בן אדם אחד – "תברך אותו, הרב" – הוא חותך איתך. הוא יברך אותו, ואת מי שבא אליו – לא מכירים. זה התנאי: "אל תביא לי אף בן אדם בעולם." הרבה פעמים זה לעקור מעיר לעיר: הכירו אותי פה – אני הולך לשם. זו עבודה שאי אפשר לדמיין בכלל.

צדיק יסוד עולם – המגינים על עם ישראל

▶ 23:28

היה יהודי אחד שנפטר לבית עולמו. הוא עבד לפרנסתו – צדיק יסוד עולם. בליל שבת חלם שעומד להיות פיגוע בירושלים, ברחוב יפו. הוא קם בעוד לילה, גילה את אוזן אשתו ואמר לה שהוא לא הולך לאכול חמין, שלא

תיפגע: הוא יהיה כל היום בבית הכנסת, בתענית. וכך עשה. במוצאי שבת היה פיגוע ברחוב יפו בירושלים – ונס גדול היה.

הצד השווה שבכולם: לאף אחד מהם אין משווקים, אין עוזרים, אין יועצים; אף אחד לא מכיר אותם כרבנים בכלל – נראים אנשים פשוטים. והם מקבלים מהקדוש ברוך הוא את מה שצריך כדי להגן על עם ישראל.

ספריו – אלוקות בכל שורה

▶ 24:16

הרב לא רצה שיכירו אותו בחייו; אחרי פטירתו לא היה אכפת לו שידעו. הספרים "בלבבי משכן אבנה", "דע את נפשך", "דע את ביתך", "דע את דמיונותיך", ועוד עשרות ספרים בלי סוף – ספרים מפורסמים בכל העולם, היסודות של האדם. כשאתה רואה בכל שורה אלוקות: מה שמעניין אותו זה

אלוקים – לא שום דבר אחר. והוא אמר שראוי ללמוד בספרים האלה, כי הם מקרבים את האדם לקונו.

מה שצדיקים מתבטאים עליו – אי אפשר לדמיין בכלל. ואני אומר: לא נגעתי; אפס קצהו, לא אחד חלקי מיליארד. אבל פטור בלא כלום אי אפשר – משהו צריך לומר בשבחו.

"זה דרך לחיים"

אבל – ויש כאן "אבל" גדול – זו דרך לחיים. מה העיקר? "אני העיקר בעולם" – אז כן, כמה שיותר שידעו מי אני, שיפיצו אותי ואת שיעוריי ואת ספריי. והוא – שום דבר. "תזכיר מי אתה" – סתם כדי שיעשו לך כבוד? לא נעים. שום דבר.

מעשה ברחמים השמש

▶ 25:36

אתן דוגמה אחת; העתקתי אותה – לא ממנו, אלא כדי שתבינו. מי שירצה, הסיפור מופיע בספר "תולדות מנחם", עמוד ר"ט [כך ציין הרב; לא נבדק מול הספר]. המחבר סיפר לנו אישית דברים שראה מצדיקים נסתרים, וכך הוא כותב:

בבית הכנסת "שושנים לדוד", שבקצה שכונת הבוכרים, בצד הגובל עם שכונת בית ישראל, היה שמש פשוט, "עם הארץ גמור" – הוא כותב את זה במירכאות – בשם רחמים [פחה – השם כפי שנשמע בהקלטה]. כשהתפלל, התקשה לקרוא את האותיות מן הסידור, שאותו היה מחזיק סמוך לעיניו, וקרא לאט לאט. השמש הזה היה עדין נפש; מעולם לא דיבר עם בני אדם,

וכשהיה צריך לענות על שאלה – ענה בשקט ובקיצור. ומעולם לא העיר לאחד הלומדים כשהפריע לו בעבודתו.

בכל ליל שישי היו לומדים בבית הכנסת הזה עד חצות עשרות בני ישיבות; איש צדיק ונפלא, רבי משה [ ] זצ"ל, היה משלם להם על בואם ללמוד. לאחר חצות היו נשארים יותר משני מניינים של לומדים, שהמשיכו בלימודם עד הבוקר – הוא מזכיר שם, למשל, את הרב כדורי ועוד. במשך הלימוד כל הלילה היו הבחורים מוציאים עשרות ספרים לעיין בהם, ומגבבים ערימות של ספרים על השולחנות. והשמש, בסבלנות אין קץ, החזיר כל ספר למקומו עד שעות הבוקר המוקדמות. מעולם לא העיר הערה לאחד הלומדים על הספרים שהושארו בערימות, ועל [התה] שנשפך ברשלנות על הרצפה – טרח וניקה בשקט ובשלווה.

החלום – בית דין של מעלה

בשנת תשל"ו – לפני חמישים ואחת שנה – כותב המחבר: "הייתי באמצע משפט קשה, ומצבי היה בכי רע. היה זה ביום חמישי בשבוע, וביום ראשון שלאחריו היה לי דיון מכריע בעניין, והייתי נבוך כולי. בצר לי עמדתי לפני ה' בתפילה שיעזור לי ויוציאני מן המצר.

לפנות בוקר חלמתי, ואני רואה את רחמים השמש יושב בבית דין של מעלה ודן, עם עוד שני תלמידי חכמים, את הנפטרים – כשהוא יושב באמצע, במעלת אב בית דין. זיו פניו האיר מאוד, והנפטרים עמדו בתור וחיכו למוצא פיו: אם לגיהנום או לגן עדן, לכף הקלע או לשוב בגלגול. המחזה היה מדהים, והייתי נרעש מעצם ראיית הנפטרים ומשפטם" – והוא כותב בסוגריים: "ואוי לאדם על אותו רגע".

"אבל לא התפלאתי שהשמש רחמים הוא אב בית הדין, כי מיד ראיתי והבנתי שהוא מלא וגדוש בתורה ובקדושה, ושהוא אחד מן ל"ו הזוכים לראות שכינה בכל יום."

> **"לָא פָּחֵית עָלְמָא מִתְּלָתִין וְשִׁיתָּא צַדִּיקֵי דְּמְקַבְּלִי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ", "לוֹ" בְּגִימַטְרִיָּא תְּלָתִין וְשִׁיתָּא הָווּ"**
>
> (סוכה מה ע"ב – דברי אביי)

"לאחר שהסתיים משפטם של כמה נפטרים, ניגשתי אליו בחלום וביקשתי את עזרתו שאצליח בבית דין של מטה. אמרתי לו שטענותיי אמת, ויש בידי להוכיחן לשופט. אמר לי: בוא אליי מחר בבוקר, אחרי התפילה. התעוררתי בתחושה שהחלום אמת."

"מהיום ואילך אתה שותק"

"לאחר תפילת שחרית נכנסתי לבית הכנסת 'שושנים לדוד', ומצאתי שהקהל כבר גמר את תפילת שחרית וכולם הלכו. רק השמש המסכן, שאינו יודע קרוא וכתוב אלא בקושי, עוד באמצע תפילת שמונה עשרה, קורא מן הסידור הסמוך לעיניו כל מילה לאט. מחזה שראיתי פעמים רבות – אבל הפעם היה שונה בעיניי, כי הבנתי לפני מי אני עומד: שהוא מכוון בעל פה, בסידור הרגיל, את כל כוונות התפילה על פי הקבלה, ורק מסתיר זאת בכך שהוא נותן לרואים מסביב תחושה שהוא מתעכב בגלל הקושי בקריאת המילים.

"זמן רב המתנתי עד שסיים את תפילתו לגמרי. כשסיים, פניתי אליו ואמרתי: הגעתי כמו שכבודו אמר לי בחלום. הוא עשה עצמו כאינו מבין מה

רצוני ממנו. כשהגדתי לו את כל החלום, אמר: בוודאי אתה טועה, לא ייתכן דבר כזה; הוא אינו יודע מה רצוני – מי הוא, שמש פשוט ועם הארץ כמוהו? אני כבר הייתי מורגל מבית סבא בצדיקים נסתרים ובדרך שבה הם מתחמקים; ידעתי את מי יש לפניי, ולא הפצרתי בו יותר. רק אמרתי לו משפט אחד: אני מתכוון לספר את החלום לכל הקהל הקדוש בבית הכנסת, והם יחליטו אם אני מדמיין; כבודו יעשה את שלו.

"הוא נחרד מדבריי ואמר לי: ראה, אני מבטיח לך שבמשפט הקרוב, ביום ראשון, תזכה כבקשתך – בתנאי אחד: שמהיום והלאה אתה שותק ולא מספר כלום, כאילו אינך מכיר אותי, ואינך מחליף איתי מילה, ומתנהג אליי כאל שמש רגיל. הבטחתי לו זאת מכל לבי. ואכן, ביום ראשון שלאחר מכן זכיתי במשפט, ככל אשר אמר, ולא סיפרתי מאומה לאיש אודותיו עד לאחר פטירתו."

לפרסם את שם ה' – לא את עצמנו

30:14 ▶

זו דוגמה מתוך הספר "תולדות מנחם" לצדיקים שנמצאים בינינו: הם לא נראים, הם לא מתגלים, הם לא הולכים לא עם חליפה קצרה ולא עם ארוכה – בלי חליפה בכלל. ויכול להיות שהם מעמידים את העולם.

אחד מהם היה הרב המחבר של "בלבבי משכן אבנה", שנפטר בן ארבעים ושמונה בסך הכול, והשאיר יותר ממאה ספרים עמוקים וקדושים: בקבלת האר"י, בקבלת הרש"ש, ב"מסילת ישרים", ב"נפש החיים", ביסודות האדם וביסודות הנפש – בלי סוף, עוצמה אלוקית. "תכתוב את השם שלך!" – "מה פתאום? אני לא הנושא בעולם. ה' הוא הנושא בעולם." כזה ראה וקדש.

לכאלה צריך להתחנן לה' – לזכות להתקרב לצדיקים כאלה, שבורחים מן הפרסום ומן הכבוד. אם ה' פרסם – זה של הקדוש ברוך הוא, זה לא שלי. אבל התפקיד שלי – לפרסם את ה' בעולם.

זכותו תגן עלינו ועל כל הקהל הקדוש, ונזכה בקרוב לראות בתחיית המתים. אמן.

עיקרי השיעור

עיקרי הדברים, בקצרה.

1. יצחק אבינו – "רב הנסתר על הנגלה": מאה ושמונים שנה בעולם הזה, ובתורה כמעט רק פרשה אחת עליו.
2. לכל צדיק שתי רוחות – בעולם הזה ובעולם הבא; לכן נכפל שמם ("נח נח", "אברהם אברהם"). חוץ מיצחק – כי בעקדה יצאה נשמתו של העולם הזה, וחזרה אליו רק נשמת העולם הבא (זוהר, נח).
3. "הרי הוא כמת": לפי רש"י – כי כהו עיניו וכלוא בבית; לפי הזוהר – מת לכל ענייני העולם הזה, וכולו דבוק בשכינה.
4. יצחק הוא השורש בתורה של הצדיקים הנסתרים – שהעולם עומד עליהם, ואיש אינו יודע עליהם.
5. עשו היה "סיפור הכיסוי" של יצחק: בגללו התרחקו ממנו אנשים, והוא נשאר נסתר בעבודת הקודש.
6. טבע האדם רוצה שיכירו אותו; הצדיקים שהצניעו את עצמם הגיעו למדרגות עצומות.
7. הגאון רבי איתמר שוורץ זצ"ל, מחבר "בלבבי משכן אבנה": כתב יותר ממאה ספרים בלי שמו, ציווה בלי הספד ובלי מודעת אבל, ואמר: "אני לא הנושא כאן – ה' הוא הנושא."

8. כבוד בעולם הזה מחסר מן הכבוד לעולם הבא – "העולם הזה והעולם הבא צרות זו לזו".
9. יש צדיקים פשוטים למראה שמגינים על עם ישראל – כמו היהודי שחלם על פיגוע וישב בתענית, וכמו רחמים השמש, שהיה אב בית דין של מעלה.
10. התפקיד שלנו: לפרסם את ה' בעולם – לא את עצמנו.

לקחים למעשה

מה לוקחים מהשיעור לחיי היום־יום.

1. לפני שעושים מעשה טוב – לשאול: בשביל מי? לפרסם את ה', לא את עצמי.
2. לתת צדקה ולבנות חסד – גם עם השם ("בסדר גמור", כדברי הרב) – אבל לאמן את הלב לעשות גם בלי שידעו.
3. לא לבזות אדם שנראה פשוט: אולי הוא מן הצדיקים שהעולם עומד עליהם.
4. לא לחזור אחרי פרסום, כבוד ויחצנות; כבוד בעולם הזה בא על חשבון העולם הבא.
5. כשמבקשים להתקרב לרב – לזכור את דבריו: "תתקרב לאלוקים, תעשה למען אלוקים."
6. אם זכית להכיר צדיק נסתר – לכבד את רצונו ולשתוק, כמו מחבר "תולדות מנחם" ורחמים השמש.
7. להתבונן בנפש: לפרק כל מידה – קנאה, תאווה, כבוד – לגורמיה, כדרכו של רבי איתמר שוורץ בספריו.

8 ללמוד בספרים שמקרבים את האדם לקונו.

משפטים מתוך השיעור

כמה ממשפטי הרב בשיעור, בלשונו (מתומלל מהשמע, עם הזמן בסרטון).

1 אבל יצחק אבינו – רב הנסתר על הנגלה. [0:54]

2 פעמים התהלכו בינינו אנשים שהם מלאכים כבני אדם, ונראים מהאנשים הפשוטים ביותר, ואנחנו לא נדע עליהם שום דבר. [4:22]

3 אם זה לא יקרב אותך לאלוקים בכלום, מה זה חשוב מהשם שלי? [11:46]

4 אני לא הנושא כאן. יש אלוקים בעולם, תתקרב לאלוקים, תעשה למען אלוקים. [13:11]

5 אתה רוצה עבודת ה' – תתבטל למה שה' צריך. [13:39]

6 זה קשה כשאתה מבין שאתה העיקר בסיפור. אבל אם אתה לא העיקר – אלוקים העיקר – מה אכפת לך? [15:03]

7 לא באתי לעולם הזה כדי לחלק ברכות. [16:45]

8 הוא חי נסתר, הוא גם נפטר נסתר. [20:28]

9 אבל התפקיד שלי – לפרסם את ה' בעולם. [31:04]

זכותו של הצדיק תגן עלינו ועל כל ישראל. אמן.

✦ ✦ ✦

הסודות להצלחה שלך

לתת, לאהוב, לצמוח

www.yoursuccesstoolbox.com

עוד שיעורים, חוברות ותכנים באתר

לאתר

לשיעור ביוטיוב

תומלל אוטומטית ועלול להכיל טעויות · הפסוקים ומאמרי חז"ל הובאו מתוך ספריא